

Poselství ke Světovému dni divadla 27. března 2026

Autor: Willem DAFOE, USA

herec, divadelník

Český překlad: Eva Vlach Ullrichova

Přestože jsem známý především jako filmový herec, v jádru jsem odchovanec divadla. V letech 1977–2003 jsem byl členem Wooster Group, s nímž jsem vytvářel a hrál autorské inscenace v newyorském divadle The Performing Garage a jezdil na turné po celém světě. Spolupracoval jsem rovněž s Richardem Foremanem, Robertem Wilsonem a Romeem Castelluccim. V současnosti působím jako umělecký ředitel Benátského divadelního bienále a vstup do této funkce mě spolu s aktuálním světovým děním a mou touhou vrátit se k divadelní tvorbě utvrdil v přesvědčení, že tato umělecká disciplína má jedinečnou pozitivní sílu a význam.

V mých skromných začátcích s newyorským divadelním souborem Wooster Group se nám nejednou stalo, že na představení přišla jen hrstka diváků. Často platilo pravidlo, že bude-li účinkujících více než diváků, můžeme představení zrušit. Ale nikdy jsme to neudělali. Mnozí členové a členky souboru neměli múzické vzdělání; byli to lidé z různých oborů, kteří se dali dohromady, aby spolu dělali divadlo. Nelze tedy zrovna říci, že by naším mottem bylo „show must go on“, ale cítili jsme povinnost dostát záměru setkat se s diváky.

Často jsme zkoušeli během dne a večer jsme materiál uváděli jako rozpracované dílo. Někdy jsme prací na novém představení strávili roky a mezitím nás živily zájezdy se staršími představeními. Mnohaletá práce na jedné inscenaci pro mě byla často únavná a zkoušky mi připadaly poněkud náročné, ale uvádění rozpracovaných děl bylo vždy vzrušující – i když mizivá návštěvnost nemilosrdně vypovídala o tom, jak malý je o naši tvorbu zájem. Uvědomil jsem si, že bez ohledu na to, jak málo lidí v hledišti sedí, přihlížející publikum dává divadlu smysl a živost.

Jak říká nápis v herně: „VYHRAJE TEN, KDO PŘIJDE.“ K silným stránkám divadla nepochybně patří sdílený prožitek z tvůrčího procesu v reálném čase, který se sice odehrává podle předem daného plánu, ale pokaždé je jiný. Ze společenského a politického hlediska nebylo divadlo nikdy tak stěžejní pro naše chápání sebe sama a světa jako dnes.

Zjevným problémem jsou dnes nové technologie a sociální sítě, které slibují propojení, ale zdá se, že lidi spíš mezi sebou odcizily a izolovaly. Ačkoli osobně žádné sociální sítě nemám, počítač používám denně. Dokonce jsem si vygooglil sám sebe jako herce a zeptal se na informace umělé inteligence. Člověk by musel být slepý, aby neviděl hrozbu, že lidský kontakt bude nahrazen vztahy s přístroji. Jakkoli nám některé technologie mohou dobře sloužit, nevíme, kdo stojí na druhém konci komunikačního kanálu, což hluboce přispívá ke krizi pravdy a reality. Jakkoli internet může vyvolávat otázky, málokdy navozuje pocit úžasu, který vytváří divadlo. Úžasu založeného na pozornosti, zapojení a spontánní pospolitosti těch, kdo jsou přítomni v kruhu akce a reakce.

Jako herec a divadelník nadále věřím v sílu divadla. Ve světě, který se jeví čím dál rozdělenější, ovládanější a násilnější, musíme usilovat o to, aby se z divadla nestal čistě komerční podnik zasvěcený zábavě a rozptýlení nebo suchopárný institucionální konzervátor tradic. Musíme podporovat jeho schopnost propojovat lidi, komunity, kultury, a především klást otázky o tom, kam směřujeme...

Kvalitní divadlo zpochybňuje naše uvažování a podněcuje nás k představám o tom, čeho chceme dosáhnout.

Jsme společenští tvorové a biologicky jsme předurčeni se světem interagovat. Každý smyslový orgán je bránou k setkávání, které nám pomáhá lépe definovat, kým jsme. Divadlo jakožto komplexní umělecká forma nám skrze příběhy, estetiku, jazyk, pohyb, scénografii umožňuje vidět, co bylo, co je a čím by náš svět mohl být.

Původní text: <https://www.world-theatre-day.org/messageauthor.html>